

18e Wereldconferentie van de International Council for Bird Preservation (ICBP)

Sinds de vorige wereldconferentie in 1978 heeft ICBP als overkoepelende vogelbeschermingsorganisatie een geweldige ontwikkeling doorgemaakt. Met het budget en de staf is ook de organisatie gegroeid. De resultaten waren 6 tot en met 11 augustus 1982 in Cambridge duidelijk waarneembaar voor de meer dan 200 afgevaardigden — samen bijna 50 landen en 9 internationale organisaties vertegenwoordigend — die enthousiast deelnamen aan dit congres. Gedurende de eerste twee dagen werden organisatorische zaken besproken. Op 9, 10 en 11 augustus waren symposia georganiseerd over tropische bossen, zeevogels en eilanden, belangrijke thema's van het huidige ICBP-programma.

Veel van de ambitieuze plannen van ICBP zullen moeten worden uitgevoerd door nationale en internationale secties en werkgroepen. Dit is een stimulerende uitdaging voor alle ICBP-groepen en medewerkers. De zeven personen die Nederland op de conferentie vertegenwoordigden, hopen dat in dit gezamenlijk geschreven verslag iets doorklinkt van het vertrouwen dat zij hebben in de nieuwe koers van ICBP.

Financiën

Om de grote uitbreiding van de activiteiten mogelijk te maken was het nodig dat het budget van ICBP de laatste drie jaar sterk groeide. Er is een scherpe controle op de uitgaven en alles wordt in het werk gesteld om de kosten van de organisatie zo laag mogelijk te houden. Daarom is het budget vergeleken bij dat van andere internationale organisaties bescheiden te noemen. De staf van het algemeen secretariaat te Cambridge bestaat thans uit zes full-time en twee part-time medewerkers.

Voor 1982 belooft het budget £ 91 000. Van dit bedrag moet £ 33 500 opgebracht worden door de nationale secties en de Member Organizations. Van het *World Wildlife Fund* (WWF) en enkele stichtingen wordt £ 44 500 ontvangen, terwijl £ 13 000 uit interest en andere bronnen wordt verkregen. In de komende drie jaar (1983-85) zal het budget uitgroeien tot resp. 93, 101 en 109 × £ 1000. Dit betekent dat de bijdragen van de nationale secties en de leden een verdere stijging zullen moeten ondergaan. Met de goede resultaten van de eerdere budgetverhogingen voor ogen, zal deze stijging naar verwachting niet op problemen stuiten.

Continentale en nationale secties

In het ICBP-jaarverslag 1980/81 zijn de verslagen opgenomen van de Panamerikaanse, de Aziatische en de

Europese Continentale sectie. In Amerika legt ICBP zich vooral toe op het op gang brengen van nieuwe nationale secties in Centraal- en Zuid-Amerika waarbij wordt gestreefd naar het stimuleren van maatregelen ter bescherming van de meest bedreigde soorten in die landen. De Aziatische Continentale sectie kreeg er een aantal nationale secties bij. Australië en Nieuw-Zeeland maken ook deel uit van deze continentale sectie. Het gebied is evenwel zo groot, dat het moeilijk is met een beperkt aantal nationale secties tot concrete projecten te komen. Er werd evenwel toch van alles bereikt onder meer op het gebied van de bescherming van trekvogels en de vogelhandel.

De Europese sectie was vooral actief ten aanzien van vogelbeschermingsactiviteiten van de Raad van Europa en van de Europese Gemeenschap (EG). Er werd op gewezen dat de EG-Commissie zich tot de regeringen van verschillende lidstaten heeft gewend om de bescherming te verzekeren van een aantal belangrijke vogelgebieden die genoemd worden in het rapport dat ICBP uitbracht aan de Commissie. De Commissie publiceert dit ICBP-rapport nu als een officieel EG-document.

IWRB en werkgroepen

Hoe actief en succesvol het *International Waterfowl Research Bureau* (IWRB) is bleek weer eens uit het rapport dat deze dochter van ICBP presenteerde. Zoals bekend is het IWRB de drijvende kracht achter de Ramsar Conventie, de overeenkomst inzake watergebieden van internationale betekenis. Dankzij haar onvermoeibare inzet zijn nu al 251 gebieden met een totale oppervlakte van 17 miljoen hectare onder deze conventie gebracht. Verder wordt in tal van groepen de studie van bepaalde soorten gecoördineerd en bevorderd. Zo zijn er onder meer studiegroepen voor ganzen, eenden en steltlopers.

Voor elk van de volgende vogelgroepen bestaat er binnen ICBP een werkgroep: pelikanen, flamingo's, zeevogels, ooievaars/ibissen/lepelvaarders, papegaaien, roofvogels, trappen, fazanten en kraanvogels. Deze werkgroepen proberen de kenners van elk van de genoemde vogels te organiseren om te ontdekken hoeveel er nu bekend is en waar de grootste leemtes in de kennis zich bevinden. Op basis van deze informatie ontwikkelen de werkgroepen programma's voor de meest bedreigde soorten en hun leefgebieden.

Hoofddlijnen ICBP-programma

Bij de keuze van projecten en thema's waar de ICBP

aandacht aan besteedt wordt rekening gehouden met de volgende factoren:

- ★ Vanwege de beperkte middelen vindt een strenge selectie plaats.

- ★ Er wordt aansluiting gezocht bij de *World Conservation Strategy*. Dit betekent omschakeling van projecten die moeten bijdragen tot het behoud van een enkele soort en zijn biotoop naar projecten die vogelgemeenschappen en hun habitats omvatten.

- ★ Het programma wordt in overeenstemming gebracht met de prioriteiten van WWF en *International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources* (IUCN).

Naast een groot aantal projecten zijn de volgende thema's gestart of in voorbereiding.

Habitats

- ★ Mens en landbouw; ontwikkelen van richtlijnen voor het samengaan van landbouw en natuurbeschermingsbelangen.

- ★ Inventarisatie van belangrijke vogelgebieden, als referentielijsten voor regeringen onder meer in verband met verschillende internationale natuurbeschermingsconventies; dit zal zich voorlopig tot Europa beperken en wordt in samenwerking met het IWRB uitgevoerd.

- ★ Tropische bossen, in verband met bedreiging van (endemische) soorten en gemeenschappen; selectie en grootte van reservaten bepalen en maatregelen voorstellen voor het behoud.

- ★ Beheer van eilanden, vooral in verband met het bestrijden van geïntroduceerde predatoren (o.a. honden, katten, ratten, mangoesten) en soorten die het biotoop veranderen (geiten en andere grazers).

- ★ Eilanden in de zuidelijke Stille Oceaan in verband met het ontwikkelen van een *Bird Conservation Strategy* in de oceaan met het hoogste percentage uitgestorven en bedreigde vogelsoorten (resp. 70% en 57%). Dit gebeurt in samenwerking met andere organisaties.

Soorten

- ★ Trekvogels, nagaan in hoeverre broedvogelpopulaties achteruitgaan door habitat vernietiging langs trekroutes en in winterkwartieren.

- ★ Roofvogels als indicatorsoorten die informatie geven over de „gezondheid” van het terrestrisch ecosysteem.

- ★ Zeevogels als indicatoren voor de kwaliteit van het mariene milieu en als groep die over de hele wereld bescherming behoeft.

- ★ Papegaaien, een oecologisch gespecialiseerde groep die onder grote druk staat door exploitatie (dierenhandel) en habitatverlies (tropisch bos).

Resoluties

Voor een goed effect van resoluties is het nodig dat nationale secties hun regeringen geregeld herinneren aan deze resoluties met de vraag wat de regering aan de problematiek heeft gedaan. Na kritische beoordeling werden de volgende resoluties aangenomen:

Antarctica Aanbeveling van de betrokken partijen om hun gebiedsdelen tot internationaal park te verklaren

en te laten beheren door een internationaal lichaam.

Abbotts Gent Dringend verzoek aan de Australische regering om studies te laten verrichten die noodzakelijk zijn voor het behoud van deze soort.

Markermeer Dringend verzoek aan de Nederlandse regering om het Markermeer en de rest van het IJsselmeer te behouden als zijnde een onvervangbaar natuurgebied van groot internationaal belang.

Zure regen Dringend verzoek aan alle betrokken regeringen om de nodige stappen te ondernemen tegen de oorzaken van deze verschrikkelijke vorm van vervuiling.

Vogelhandel Beroep op de betrokken regeringen om handel slechts toe te staan in een beperkt aantal, met name genoemde soorten waarvan vaststaat dat hun populaties deze handel kunnen verdragen.

Symposium tropische bossen

Het was voor het eerst in de geschiedenis van ICBP dat er over dit onderwerp een symposium werd gehouden. Dit was niet alleen van belang voor de internationale vogelbescherming, maar ook als onderdeel van de acties van IUCN/WWF ten behoeve van het behoud van de tropische bossen met hun onvervangbare dieren- en plantenwereld. Vogels zijn hierbij belangrijk, omdat zij goede indicatoren zijn voor de kwaliteit van het ecosysteem. Het is daarom urgent dat de vogelfauna's van de tropische bossen overal worden geïnventariseerd en dat gegevens beschikbaar komen ten behoeve van behoud en beheer.

Het symposium te Cambridge was daartoe een belangrijke bijeenkomst. Er was een inleiding over de biologie van vogels van tropische bossen in het algemeen met criteria voor behoud en beheer van populaties. Voorts waren er inleidingen over de vogels van de tropische bossen van Zuid- en Midden-Amerika, Afrika, Azië en eilanden in de Stille Oceaan. Deze voordrachten gaven een goed overzicht van het internationale belang van tropische bossen voor vogels. In een aantal gevallen konden de belangrijkste gebieden worden aangegeven. De bedreigingen werden gebied voor gebied geanalyseerd en steeds werden mogelijkheden aangegeven voor het behoud.

Zeevogelsymposium

Het zeevogelsymposium duurde slechts één dag maar was voorafgegaan door een Seabird Workshop van meerdere dagen waaraan door zeevogelspecialisten van over de hele wereld werd deelgenomen. Nederland werd hierbij vertegenwoordigd door Ko de Korte en Ruud van Halewijn die hun zeevogelkennis van respectievelijk Indonesië en het Caraïbisch gebied inbrachten (zie *Vogels* 12). Het is onmogelijk om van de geboden informatie een volledig overzicht te geven, zodat volstaan wordt met punten die vooral voor ons deel van de (mariene) wereld van belang zijn.

Van alle groepen zeevogels: pinguïns, albatrossen, (pijl-)stormvogels, keerringvogels, pelikanen, jan van genten, aalscholvers, fregatvogels, jagers, meeuwen, sterns en alken is een overzicht gemaakt waarbij zoveel mogelijk aangegeven werd hoe de situatie bij de verschillende soorten is. Behalve veel achteruitgang werd vaak gebrek aan kennis gecon-

stateerd. Er zal dan ook veel aanvullend onderzoek nodig zijn om een compleet beeld te krijgen.

Ongeveer de helft van alle zeevogels leeft voornamelijk van vis. Het is opvallend dat in de verschillende zeeën en oceanen veel verschillende zeevogelsoorten vaak op dezelfde vissen azen. Zo spelen bijvoorbeeld Arctische Kabeljauw, Zandspiering, Haring en Ansjovis een belangrijke rol als voedselbron voor zeevogels in vele zeeën. Echte zeevogels zijn gekenmerkt door een lage reproductie (weinig eieren) en lage mortaliteit, hetgeen met zich meebrengt dat ze een hoge leeftijd bereiken en pas laat tot voortplanting komen. Dit maakt zeevogels kwetsbaar voor een (tijdelijk) verhoogde mortaliteit door olie of vergiftiging. Herstel van populaties gaat langzaam.

In het noordelijke deel van de Atlantische Oceaan valt het op dat zowel in Amerika als in Europa Noordse Stormvogel, Zilvermeeuw en Drieteenmeeuw toenemen, terwijl sterns, zeekoeten en alken in aantal afnemen. De eerste drie soorten foerageren aan de oppervlakte van het water en zijn als generalisten aangepast aan nieuwe en tijdelijke voedselbronnen, zoals die vaak door de mens in de welvaartsmaatschappij worden gecreëerd. De sterfte onder jonge vogels tussen het uitvliegen en de eerste winter is sterk afgenomen hetgeen als belangrijkste oorzaak wordt gezien van de toename. Sterns, zeekoeten en alken zijn als duikende viseters meer gespecialiseerd en daardoor kwetsbaarder voor veranderingen in hun omgeving.

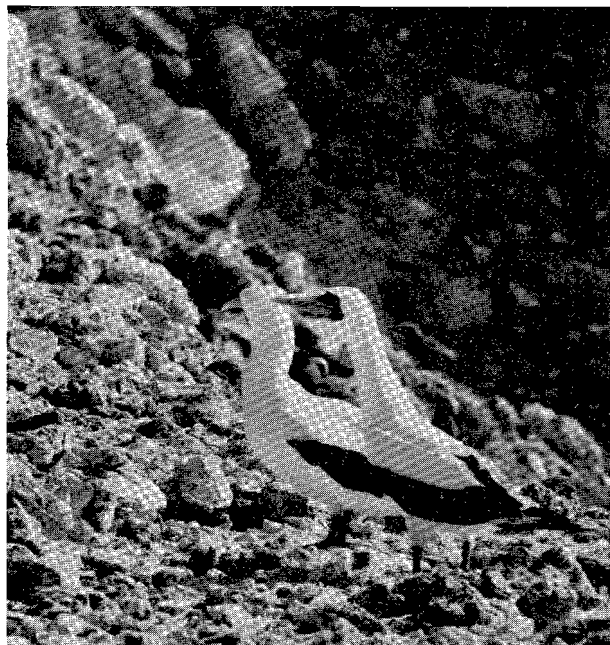
Als belangrijkste oorzaken van achteruitgang van zeevogels werden de volgende factoren genoemd:

(*) overbevisning (zoals in de Humboldtstroom gebeurt ten behoeve van vismeelfabricage); (*) hoge mortaliteit in visnetten; (*) olievervuiling, zowel bij exploratie, exploitatie als bij transport; (*) chemische verontreiniging; (*) verstoring door recreatie-activiteiten, zowel op broedplaatsen als op het water; (*) oogsten in zeevogelkolonies met name van eieren en jongen; (*) verstoring van kwetsbare kolonies door onderzoek; (*) verstoring en vernieling van broedplaatsen door ingrijpende menselijke activiteiten (o.a. bos-, woning- en mijnbouw) en het introduceren van predatoren.

Eilandensymposium

In het algemeen zijn tijd, kleinschaligheid van eilanden en isolatie er de oorzaak van geweest dat zich op eilanden unieke ecosystemen en soorten hebben kunnen ontwikkelen. Veelal echter zijn deze soorten voor hun levenscyclus op verschillende habitats aangewezen. Vernietiging van een van deze schakels kan ernstige gevolgen hebben voor het overleven van deze soorten.

Al dan niet bewuste invoering door de mens van herbivoren en van planten die de inheemse flora verdringen en het introduceren van ziekteverwekkers en vreemde predatoren als verwilderde katten en hon-

Sula dactylatra in zeevogelkolonie, Gunung Api (Banda Zee) Indonesië, augustus 1981 (*Ko de Korte*). De vogels rusten hier op actieve sulfataren (dampbron die o.a. zwaveldampen uitwerpt), die een temperatuur van meer dan 50 °C hebben.

den, zijn er mede de oorzaak van dat 93% van de 92 soorten en 83 ondersoorten die sinds 1600 zijn uitgestorven, vogels waren die op eilandsituaties waren aangewezen. Het uitroeien van ingevoerde dieren op eilanden is met wisselend succes beproefd. De acties zijn in het algemeen zeer arbeidsintensief, vereisen veel voorbereiding, tijd en geld. Om het vogellevens te beschermen, zal internationale samenwerking nodig zijn in het algemeen zeer arbeidsintensief en vereisen te verkrijgen. Vervolgens zullen criteria moeten worden opgesteld om prioriteiten voor te nemen acties vast te stellen.

Tenslotte

Vogels zijn opvallende elementen in de dierenwereld, opvallender dan zoogdieren, insecten, reptielen, amfibieën. Toch werd ook op dit congres pijnlijk duidelijk hoe weinig we nog maar weten over de 8500 vogelsoorten van de wereld. Van zeer vele is zelfs de verspreiding niet goed bekend evenmin als gegevens die cruciaal zijn voor het behoud, zoals die over voedsel, biotoop, nestplaats, trek en gedrag. Plaats dit tegen de achtergrond van de razendsnel voortschrijdende bio- toopvernietiging over de hele wereld en er ontstaat een beeld om bijna moedeloos van te worden. Laat het daarentegen een stimulans zijn om als ICBP nog actie- ver voor het behoud van de vogels te strijden!

S. Woldhek (eindredactie)